

N:o 13.

Ank. till Riksd. kansli den 28 april 1908, kl. 2 e. m.

Första Kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande n:o 4, angående utredning rörande statens, kommunernas, landstingens och hushållningssällskapens frigörande från deras ekonomiska beroende af de från rusdryckshandteringen härflytande medel.

Sedan Andra Kammarerna på framställning af sitt andra tillfälliga utskott för sin del beslutat, att Riksdagen med anledning af herr *S. H. Kvarnzelius'* motion, n:o 159, i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhåller, det Kungl. Maj:t måtte genom en kommitté låta verkställa en allsidig utredning rörande statens, kommunernas, landstingens och hushållningssällskapens frigörande från deras ekonomiska beroende af från rusdryckshandteringen härflytande medel, samt för Riksdagen framlägga resultatet af denna utredning med de förslag, hvartill samma utredning kan föranleda, har detta beslut delgifvits Första Kammarerna, som hänvisat ärendet till behandling af sitt andra tillfälliga utskott.

Motionen är af följande lydelse:

»Vid sistlidne riksdag väcktes af undertecknad en motion, n:o 27, i hvars syfte 43 af Andra Kammarens ledamöter instämde. I denna motion hemställdes, »att Riksdagen måtte besluta i skrifvelse till Kungl. Maj:ts anhålla, det Kungl. Maj:t måtte genom en kommitté, bestående af för frågans lösning i angifven riktning intresserade personer, låta verkställa en allsidig utredning rörande möjligheten för ett statens,

Bih. till Riksd. Prot. 1908. 8 Saml. 2 Afđ. 1 Band. 12 Häft. (N:o 13.) 1

Motionen.

kommunernas, landstingens och hushållningssällskapens fullständiga frigörande från deras ekonomiska beroende af från rusdryckshandteringen härflytande medel, och, därest sådan möjlighet finnes, om lämpligaste sättet därför, samt för Riksdagen framlägga resultatet af denna utredning med de förslag, hvartill samma utredning kan föranleda.»

Andra Kammarens tillfälliga utskott n:o 2, till hvilket motionen remitterats för behandling, hemställde enhälligt om bifall till densamma, dock med den förändring, att då i motionen föreslagits, att utredningen skulle anförtros åt en kommitté, »bestående af för frågans lösning i angifven riktning intresserade personer», hade de af mig här citerade orden af utskottet utelämnats, hvarjämte de i motionen förekommande orden »fullständiga frigörande» af utskottet ändrats till »frigörande».

Utskottets hemställan blef af Andra Kammaren utan votering bifallen.

Inom Första Kammaren, dit motionen sedan hänvisats för vidare grundlagsenlig behandling, rönt densamma ett oblidare öde. Denna kammares tillfälliga utskott n:o 1 afstyrkte motionen och en af herr Bergström inom utskottet afgifven reservation till förmån för densamma samlade allenast 38 röster mot 77, hvilka afgåfvos för utskottets hemställan.

De stora sympatier, hvarmed denna motion mottagits, icke allenast inom Riksdagen utan äfven, och i ännu högre grad, ute bland landets befolkning, och hvarpå de många skrivelser, petitioner och mötesuttalanden som tillställts mig, utgöra otvetydiga bevis, göra, att jag ånyo förelägger Riksdagen densamma till pröfning.

Med återopande af den motivering, som återfinnes i förenämnda vid 1907 års riksdag väckta motion, anhåller jag att här få upptaga till bemötande några af de invändningar, som framkommit mot densamma.

Andra Kammarens tillfälliga utskott n:o 2 säger i fråga om de förändringar, som af utskottet vidtagits, att utskottet visserligen delar motionärens uppfattning att utredningen bör anförtros åt personer, hvilka, förutom det att de äga nödiga kvalifikationer i öfrigt, äfven hafva nödig insikt beträffande alkoholfrågans innebörd och ett lefvande intresse för dess lösning på ett för folk och fosterland gagnande sätt, men anser dock ej behöfligt, att detta särskildt framhålles i skrivelserna till Kungl. Maj:t, som, ifall motionen blir af Riksdagen godkänd, förvisso i allt fall skall låta sig angeläget vara att gifva kommittén en sammansättning, hvarigenom motionens syfte på bästa sätt kan befordras.

Äfven om jag delar denna utskottets förhoppning, så anser jag likväl detta, att utredningskommittén får en verkligt god sammansättning, vara af sådan betydelse, att det bör af Riksdagen tydligt utsägas. Äfvenledes är det ju önskvärdt, att Kungl. Maj:t icke lämnas i tvek-

samhet om att det också är Riksdagens verkliga mening, att den ifrågasatta utredningen blir allsidig och grundlig.

Beträffande den andra af de förändringar, som af utskottet vidtagits, säger sig utskottet anse, att ordet »fullständiga» lämpligen bör utgå, »så mycket mer som motionären själf ifrågasatt de indragna medlens framtida användning till en fond för statsändamål».

Detta utskottets resonemang är enligt min uppfattning oriktigt. Det statsändamål, som jag förslagsvis ifrågasatt att de från rusdrycks-handteringen härflytande vinstmedlen lämpligen skulle kunna användas för, nämligen såsom fond för ålderdoms- och invaliditetsförsäkring, måste enligt mitt förmenande ordnas på sådant sätt, att det icke för mer än en viss öfvergångstid, ungefär så lång som erfordras för vinstmedlens fullständiga indragning, göres beroende af dessa vinstmedel.

Det ligger ju närmast till hands och måste väl också anses vara det mest riktiga, att, ifall medlen skulle anvisas för detta ändamål, därigenom möjlighet bereddes för den nuvarande generationen att äfven blifva delaktig i de förmåner denna pensionering skulle bereda. Härigenom blefve den ifrågasatta fonderingen allenast af öfvergående karaktär, och äfven om indragningen skedde successivt under en så kort tidsperiod som tio år, så blefve det ändock mycket afsevärda belopp, som kunde fonderas under denna tid.

Enligt tillgängliga siffror utgjorde rusdrycksmedlen för 1905 i runda tal: tillverkningskatt 24,470,000 kronor, försäljningsmedel 12,500,000 kronor, malt- och punschskatt 4,386,000 kronor samt införseltull å rusdrycker 4,768,000 kronor eller tillhopa 46,124,000 kronor. Under antagande, att dessa siffror bibehöllos vid ungefär samma storlek under hela tioårsperioden, så skulle den fonderade summan efter tio år utgöra öfver 250,000,000 kronor, ett så afsevärdt belopp, att det bör vara tillräckligt för det af mig förslagsvis ifrågasatta ändamålet, men äfven om så icke skulle vara fallet, ja, då måste andra dispositioner träffas, ty enligt min mening måste så ordnas med dessa rusdrycksmedel, att staten, kommunerna, landstingen och hushållningssällskapen blifva *fullständigt* frigjorda från allt ekonomiskt beroende af desamma.

Äfven de, som nu äro bestämda motståndare till hvarje tanke på rusdrycksförbud, borde dock kunna medgifva, att den möjligheten icke är utesluten, att ett sådant förbud likväl kan komma att beslutas, ifall en allmän opinion kräfver detsamma. För egen del är jag utaf den uppfattningen, att krafvet på ett rusdrycksförbud i en mycket nära liggande framtid på allvar kommer att framföras af landets organiserade nykterhetsvänner, och att detta krafs realiserande icke ligger utom

möjlighetens område, därom vittnar ju att en motion angående utredning om förbud vid förra Riksdagen bifölls af Andra Kammaren.

I Finland har landtdagen beslutat rusdrycksförbud och i Norge nedvoterats det ena brännvinsbolaget efter det andra. Att med sådana händelser för ögonen hejdlöst fortsätta och i stor utsträckning basera landets ekonomiska förvaltning på dylika medel är icke förenligt med förutseende och god omtanke.

Första Kammarens tillfälliga utskott n:o 1 säger i sitt utlåtande öfver förenämnda motion, att då det ej kan gilla tanken att genom lagstiftning åstadkomma rusdrycksförbud, att då statens frigörande från dessa medel icke torde kunna ifrågasättas under annan förutsättning än att rusdrycksförbud blefve genomfördt, och då under alla förhållanden till följd af frigörandet statens inkomster skulle ansenligt minskas, dess utgifter väsentligt ökas genom att ersättning torde påkallas till landsting, hushållningssällskap och kommuner, och då utskottet anser, att det ifrågasätta fullständiga frigörandet från ekonomiskt beroende af dessa medel svårligen låter sig göra, så anser sig utskottet sakna anledning att tillstyrka ett biträdande af Andra Kammarens beslut.

Hvad först angår utskottets ställning till förbudskrafvet, så var det ju att förutse, att från detta håll icke kunde väntas stor förståelse för ett sådant kraf.

Nykterhetsrörelsen är en folkrörelse, som hufvudsakligen uppbäres af de fattigare samhällsmedlemmarne, dessa som lida mest af rusdryckshandteringens följder.

Först på sista åren har denna rörelse börjat beaktas äfven af några få bättre ekonomiskt situerade, hvarjämte icke så få läkare och andra lärde män under senare åren gifvit denna rörelse sitt kraftiga stöd. I stort sedt torde man dock kunna säga, att de i samhället lyckligare lottade åtgjort mycket litet för att främja denna rörelse och att de följaktligen också äro tämligen främmande för densamma.

Om det emellertid skulle krävas af en enig folkvilja och det skulle visa sig nödvändigt för nationen att tillgripa rusdrycksförbud för att bibehålla densamma såsom ett friskt och sundt folk, kraftigt nog att uthärda i täflan på alla områden med andra kulturfolk, så hyser jag den förhoppning, att alla fosterlandsälskande män och kvinnor icke skola tveka att medverka till dess genomförande.

Utskottets tal om att ett ekonomiskt frigörande från beroendet af rusdrycksmedlen svårligen låter sig göra torde ej få anses såsom afgörande. Enligt mitt förmenande har utskottet hvarken haft erforderlig tid eller tillräckligt material för att kunna afgifva ett slutgiltigt svar på den frågan.

Frågan om dessa rusdrycksmedel är äfven en fråga af djup moralisk innebörd. Min öfvertygelse är, att många brännvinsbolag tillkommit, icke förnämligast för att bereda den närboende allmänheten lätt och bekväm tillgång till rusdrycker, utan i främsta rummet för att bereda vederbörande kommun lätt tillgång till folkets med svett och möda förvärfvade penningar, utan att därför behöfva anlita den allmänna direkta beskattningens väg. Säkert är, att om icke stat och kommun m. fl. hade en så riklig inkomst af rusdryckshandteringen, så skulle många utgiftsbelopp hafva besparats och äfven kunnat besparas utan väsentlig olägenhet för det allmänna.

Det är ett orättfärdigt system att på detta sätt ockra på lasten för att såmedelst undslippa förhöjda direkta skatter. Det låter sig icke försvaras med att hänvisa till att dessa medel användas för, exempelvis, fattigvård, sjukvård och dylikt. Detta är utgifter, som alltid och under alla förhållanden i främsta rummet måste anses höra till ett kultursamhälles förnämsta, och kunna på intet sätt få tjäna såsom ändamål att helga rusdrycksmedlen.

I min förenämnda motion hade jag formulerat mitt yrkande så, att en utredning skulle begäras angående »*möjligheten*» af ett ekonomiskt frigörande.

På en del håll har detta tolkats så, som om jag själf icke skulle vara öfvertygad om, att ett ekonomiskt frigörande från beroendet af rusdrycksmedlen skulle vara genomförbart. En sådan mening har jag emellertid icke velat inlägga i mitt yrkande och skall nu för att undanröja allt missförstånd i denna del använda ett annat uttryckssätt.

På grund af hvad jag sålunda anfört får jag vördsamt hemställa, att Riksdagen måtte besluta i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, det Kungl. Maj:t måtte genom en kommitté, bestående af för frågans lösning i angifven riktning intresserade personer, låta verkställa en allsidig utredning rörande lämpligaste sättet för ett statens, kommunernas, landstingens och hushållningssällskapens fullständiga frigörande från deras ekonomiska beroende af från rusdryckshandteringen härflytande medel, samt för Riksdagen framlägga resultatet af denna utredning med de förslag, hvartill samma utredning kan föranleda.»

Efter att hafva anmärkt, att motionärens yrkande sammanfaller i hufvudsak med hans yrkande i motion n:o 27 vid sistlidne års riksdag, och att likasom motionären i år åberopar den motivering som återfinnes i nämnda motion, hänvisar äfven utskottet till sitt däröfver i fjol af-

*Andra
Kammarens
tillfälliga
utskotts n:o 2
utlåtande.*

gifna utlåtande, öfvergår utskottet till att vederlägga och afstyrka de nu vidtagna mindre ändringarne i ordalydelsen af föreliggande motion och yttrar därefter följande:

Med hänsyn till den begärda allsidiga och grundliga utredningen, med hänsyn till Första Kammarens tillfälliga utskotts uttalande, att det ifrågasatta frigörandet svårligen låte sig göra, och för att förekomma såväl misstolkning som en onödig strid på denna punkt, föreslår utskottet en sådan affattning, att anhållan går ut på »en allsidig utredning rörande statens, kommunernas, landstingens och hushållningssällskapens frigörande från deras ekonomiska beroende af från rusdrycks-handteringen härflytande medel.»

Motionären upptager i öfrigt till bemötande Första Kammarens tillfälliga utskotts n:o 1 utlåtande i fjol, »att, då det ej kan gilla tanken att genom lagstiftning åstadkomma rusdrycksförbud, att då statens frigörande från dessa medel icke torde kunna ifrågasättas under annan förutsättning än att rusdrycksförbud blefve genomfördt, och då under alla förhållanden till följd af frigörandet statens inkomster skulle ansenligt minskas, dess utgifter väsentligt ökas genom att ersättning torde påkallas till landsting, hushållningssällskap och kommuner, och då utskottet anser, att det ifrågasatta fullständiga frigörandet från ekonomiskt beroende af dessa medel svårligen låter sig göra, så anser sig utskottet sakna anledning att tillstyrka ett biträdande af Andra Kammarens beslut.»

Andra Kammarens tillfälliga utskott n:r 2 inskränker sig härvidlag till att ytterligare stryka under följande i fjol uttalade uppfattning:

»Utskottet anser det för sin del ej nödigt eller lämpligt att här inlåta sig på en pröfning af själfva förbudsfrågan, ty de med rusdrycks-handteringen sammanknippade stora ekonomiska intressen, om hvilka motionen rör sig, äro icke allenast för borttagandet utan redan för minskandet af rusdryckstrafiken ett det allvarligaste hinder. Och starkt må ifrågasättas, om det är förenligt med god finanspolitik att på sätt nu sker göra våra samhällseliga institutioner beroende af skatter, som härflyta från den för många af de skattdragande fördärfbringande rusdryckskonsumtionen, skatter, hvilka följdriktigt minskas i samma mån alkoholförbrukningen sjunker och hvilkas stegring rent ekonomiskt sedt kan synas önskvärd på samma gång den ur sociala synpunkter är förkastlig.»

»Först när resultatet af den begärda utredningen med åtföljande eventuella förslag kommer att föreläggas Riksdagen, blir det möjligt att afgöra, hvilka åtgärder som lämpligen må vidtagas för att lösa bandet mellan våra allmänna institutioners ekonomi och rusdrycks-

handteringen — ett enligt utskottets mening synnerligen eftersträfvansvärdt, till nykterhetens fromma och allmänt gagn kraftigt verkande steg.»

Innan utskottet öfvergår till att angifva sin ståndpunkt till motionen, vill utskottet förutskicka några statistiska uppgifter ur »Sveriges officiella statistik».

*Utskottets
utlåtande.*

Beträffande omsättningen af alkoholhaltiga drycker under de senaste fem åren framgår följande:

A. Brännvin och därmed likställda drycker.

Tillverkningsåret 1901—1902.

Tillverkning inom landet:			Liter.
Liter	49,335,808		
Utförsel år 1902	258,829	49,076,979	
Införsel „ „		673,874	49,750,853

Tillverkningsåret 1902—1903.

Tillverkning inom landet:			
Liter	37,293,761		
Utförsel år 1903	166,577	37,127,184	
Införsel „ „		679,993	37,807,177

Tillverkningsåret 1903—1904.

Tillverkning inom landet:			
Liter	38,035,596		
Utförsel år 1904	526,036	37,509,560	
Införsel „ „		621,569	38,131,129

Tillverkningsåret 1904—1905.

Tillverkning inom landet:			
Liter	39,117,217		
Utförsel år 1905	270,142	38,847,075	
Införsel „ „		633,338	39,480,413

Tillverkningsåret 1905—1906.

Tillverkning inom landet:			
Liter	37,095,506		
Utförsel år 1906	438,539	36,656,967	
Införsel „ „		626,659	37,283,626

B. Vin.

Införsel:	År	1902	1903	1904	1905	1906
Vin (och saft)						
på fat	kg.	2,863,877	3,199,899	2,393,839	2,304,709	2,463,383
D:o på andra						
kärl	liter	529,648	578,444	504,782	552,423	639,326

C. Maltdrycker,

(utom svagdricka och därmed likställda drycker).

Tillverkningsåret 1903—1904.

Tillverkning inom landet:					Liter.
Liter		140,487,800			
Utförsel år 1904 (utom 437 kg. maltdrycker på fat)		154,312	140,333,488		
Införsel år 1904 (utom 182,463 kg. maltdrycker på fat) ...			44,301	140,377,789	

Tillverkningsåret 1904—1905.

Tillverkning inom landet:					
Liter		153,206,000			
Utförsel år 1905 (utom 4,359 kg. maltdrycker på fat) ...		187,103	153,018,897		
Införsel år 1905 (utom 201,200 kg. maltdrycker på fat) ..			45,047	153,063,944	

Tillverkningsåret 1905—1906.

Tillverkning inom landet:					
Liter		149,511,300			
Utförsel år 1906 (utom 4,331 kg. maltdrycker på fat) ...		237,205	149,274,095		
Införsel år 1906 (utom 181,692 kg. maltdrycker på fat) ...			34,885	149,308,980	

Förestående siffror synas gifva vid handen, att omsättningen inom landet af brännvin och därmed likställda drycker de senare åren något minskats; samt att omsättningen af maltdrycker år 1905—1906 visserligen var något mindre än året näst därförut, men dock större än året 1903—1904.

Inkomsterna af tillverkning, införsel och försäljning af sprit- och maltdrycker under de senare åren utgjorde:

År 1902.

Brännvinstillverkningskatt, influten	kronor	19,550,923: —
Försäljningsafgifter och vinstmedel (året 1901—1902):		
i städer och köpingar	kronor	10,520,873: —
å landsbygden	»	425,596: —
		kronor 10,946,469: —
hvaraf kommo på:		
landstingen	kronor	1,906,318: —
hushållningssällskapen ..	»	1,389,300: —
stadskommunerna	»	6,261,156: —
landsbygdskommunerna ..	»	1,354,576: —
provisioner m. m.	»	35,119: —
Punschskatt	kronor	— — —
Maltskatt	»	— — —
Införseltull för brännvin, sprit och vin	»	4,330,862: —
		<u>Summa kronor 34,828,254: —</u>

År 1903.

Brännvinstillverkningskatt, influten	kronor	20,810,144: —
Försäljningsafgifter och vinstmedel (året 1902—1903):		
i städer och köpingar	kronor	11,408,607: —
å landsbygden	»	528,453: —
		kronor 11,937,060: —
hvaraf kommo på:		
landstingen	kronor	2,056,956: —
hushållningssällskapen ..	»	1,498,651: —
stadskommunerna	»	6,832,603: —
landsbygdskommunerna ..	»	1,513,916: —
provisioner m. m.	»	34,934: —
Punschskatt	kronor	— — —
Maltskatt	»	— — —
Införseltull för brännvin, sprit och vin	»	6,468,583: —
		<u>Summa kronor 39,215,787: —</u>

År 1904.

Brännvinstillverkningskatt, influten	kronor	24,487,280: —
Försäljningsavgifter och vinstmedel (året 1903—1904):		
i städer och köpingar kronor	11,870,007: —	
å landsbygden	»	529,231: —
		kronor 12,399,238: —

hvaraf kommo på:

landstingen	kronor	2,123,266: —
hushållningssällskapen..	»	1,590,935: —
stadskommunerna	»	7,112,915: —
landsbygdskommunerna	»	1,540,036: —
provisioner m. m.	»	32,086: —
Punschskatt	kronor	1,296,652: —
Maltskatt, influten	»	3,211,130: —
Införseltull för brännvin, sprit och vin	»	4,489,984: —
		<u>Summa kronor 45,884,284: —</u>

År 1905.

Brännvinstillverkningskatt, influten	kronor	24,470,017: —
Försäljningsavgifter och vinstmedel (året 1904—1905):		
i städer och köpingar kronor	11,999,097: —	
å landsbygden	»	538,910: —
		kronor 12,538,007: —

hvaraf kommo på:

landstingen	kronor	2,145,879: —
hushållningssällskapen..	»	1,597,005: —
stadskommunerna	»	7,186,101: —
landsbygdskommunerna	»	1,580,853: —
provisioner m. m.	»	28,169: —
Punschskatt	kronor	1,307,110: —
Maltskatt, influten	»	3,082,434: —
Införseltull för brännvin, sprit och vin	»	4,768,373: —
		<u>Summa kronor 46,165,941: —</u>

År 1906.

Brännvinstillverkningsskatt, influten	kronor	27,156,221: —
Försäljningsafgifter och vinstmedel (året 1905—1906):		
i städer och köpingar	kronor	13,105,842: —
å landsbygden	»	446,918: —
		<u>kronor 13,552,760: —</u>
hvaraf kommo på:		
landstingen	kronor	2,316,496: —
hushållningssällskapen ..	»	1,742,491: —
stadskommunerna	»	7,844,957: —
landsbygdskommunerna ..	»	1,620,868: —
provisioner m. m.	»	27,948: —
Punschskatt	kronor	1,459,263: —
Maltskatt, influten	»	3,085,183: —
Införseltull för brännvin, sprit och vin	»	5,187,617: —
		<u>Summa kronor 50,441,044: —</u>

Dessa siffror utvisa en i det hela oafbrutet fortgående stegring af ifrågavarande inkomster, oaktadt konsumtionen minskats. I fråga om fördelningen af försäljnings- och vinstmedlen för brännvin och därmed likställda drycker kommer dock, enligt bestämmelserna i förordningen angående försäljning af brännvin den 9 juni 1905, en väsentlig förändring att inträda från och med försäljningsåret 1907—1908, i det att stadskommunernas andelar i dessa medel under loppet af tolf år successivt nedbringas, under det att landskommunernas andelar af samma medel ökas.

Med ofvan meddelade statistiska uppgifter har utskottet velat lämna en utredning af de inkomstbelopp det gäller att ersätta, ifall Riksdagen beslöte sig för att stat, landsting, hushållningssällskap och kommuner skulle frigöras från allt beroende af ifrågavarande skatte-, försäljnings- och vinstmedel, och att desamma, i den mån de fortfarande komme att utgå, i stället skulle användas, såsom motionären föreslagit, till en fond för ålderdoms- och invaliditetsförsäkring eller något annat liknande ändamål.

Utskottet kan emellertid icke dela motionärens uppfattning, att de skattebelopp af ifrågavarande slag, som tillkomma staten, nämligen brännvinstillverkningsskatten, punschskatten, maltskatten och införseltullen för spirituösa drycker, böra särskiljas från statsverkets öfriga inkomster och användas för det af motionären angifna eller annat dylikt ändamål.

Ej heller kan utskottet antaga, att dessa skattekällor inom en beräknelig framtid skulle komma att alldeles upphöra genom införande af ett allmänt rusdrycksförbud, såsom i motionen förutsättes. De vid innevarande riksdag väckta motioner om skrivelser till Kungl. Maj:t angående förbud mot försäljning af brännvin m. m. hafva också af såväl Första som Andra Kammaren afslagits. Och innan man genom erfarenheten från andra länder, där fullständig förbudslagstiftning genomförts, vunnit större klarhet beträffande det lifligt omtvistade spörsmålet, huruvida en fullständig förbudslagstiftning i verkligheten kan befrämja i stället för att skada det nykterhetsarbete, som måste ligga hvarje fosterlandsvän varmt om hjärtat, torde det icke vara behöfligt eller ens af något intresse att utreda sättet för statens, landstingens och hushållningssällskapens frigörande från deras ekonomiska beroende af från rusdryckshandteringen härflytande medel.

Däremot anser utskottet det önskvärdt, att en undersökning företages rörande kommunernas frigörande från beroendet af ifrågavarande inkomster. Städerna erhålla visserligen enligt 1905 års brännvinsförsäljningsförordning framdeles väsentligt mindre andel än förut i försäljnings- och vinstmedlen, men denna andel är stor nog att kunna utöfva ett afsevärdt inflytande på deras ordinarie budget. Enahanda blir förhållandet i landskommunerna i samma mån, som de erhålla ökad andel i dessa medel. Dessutom torde ej kunna förnekas, att utsikten att erhålla en dylik betydande inkomst frestar till att, om icke uppmuntra, så dock ej med alla krafter motarbeta försäljningen af spirituösa drycker. Det direkta intresse, kommunerna hafva af brännvinshandeln, och det afgörande inflytande, de därpå utöfva, torde sålunda kunna jämförelsevis mera menligt inverka på nykterhetsarbetet än statens, landstingens och hushållningssällskapens motsvarande intressen. Det vore därför önskligt, om kommunerna komme till insikt om nödvändigheten att ordna sin ekonomi under den förutsättning, att ifrågavarande så kallade vinstmedel kunde komma att efter hand minskas; och en allsidig utredning om lämpligaste sättet att i större eller mindre mån frigöra dem från beroendet af dessa medel torde icke kunna anses opåkallad.

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt, får utskottet hemställa,

att Första Kammaren ville så till vida biträda Andra Kammarens beslut i frågan, att Riksdagen i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhåller, det täcktes Kungl. Maj:t låta, på lämpligaste sätt, verkställa en allsidig utredning rörande kommunernas frigörande i större eller mindre omfattning från deras ekonomiska beroende af från rusdryckshandteringen härflytande medel, samt för Riksdagen framlägga resultatet af denna utredning med de förslag, hvartill densamma möjligen kan föranleda.

Stockholm den 28 april 1908.

På utskottets vägnar:

LARS BERG.
